

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Existentia Incarnationis probatur contra Judæos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

Spiritu, concorditer subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum assertionibus, sive clam, sive in publica voce, praeberint assensum, simili eos sententia vindicta sancimus esse plebendos; reservato per omnia juris privilegio Summi Pontificis Domini & Patris nostri Adriani prima Sedis beatissimi Papa.

Porro Italiae Episcopi Synodum Francofordiensem plenariam vocant, non quod esset oecumenica, sed quia ex omnibus provinciis, ditioni Caroli Magni subiectis, convocata fuerat. Et addunt, reservato per omnia, &c. ut Romano Pontifici pro officio suo ultimam de haereticis iudicium relinquunt, quod ad illum jure divino sciebant pertinere. Ad Elipandum & ceteros Hispaniae Episcopos libellus ille sacro-syllabus missus est ex decreto Synodi, cum ejus synodica epistola, in qua Felicis haeresis accuratè exponitur, & cui suas quoque litteras adjunxit Carolus Magnus, qui Synodo interfuerat.

4. Anno 799. in Concilio Romano, Caroli Magni horratu, à Leone III. Adriani successore cum Episcopis 57. celebrato, ex occasione libelli haeretici, quem Felix scripserat contra epistolam, qua cum Alcuinus, post Francofordiensem Synodum conatus fuerat ad sanam mentem revocare. In hoc Concilio, cujus lumen extat testimonium apud Felicem in confessione fidei, quam eodem anno edidit in Aquilgraniensi Synodo, & in excerptis actorum ejus, quae supersunt in schedis quibusdam Pitheanis, quae publici juris fecit Philippus Labbaeus, in hoc, inquam, Concilio libellus ille, in quem Felix pristinae haereseos capita omnia coniecerat, damnatus est, & in Felicem ipsum actione tertia à Leone prolata sententia est hunc in modum: *Felici Orgellitane Ecclesiae Episcopo. Si noluerit declinare ab haeretico dogmate suo, in quo ausus Filium Dei adoptivum asserere, anathema sit, atque ante tribunal Dei omnipotentis condemnatus, seu à sancta & Apostolica Dei Ecclesia exortis, nostroque consortio alienus.*

Eodem anno Carolus Magnus ut Felicianam haeresim extingueret, magnam Episcoporum Synodum in Aquilgraniensi Palatio congregavit, in qua Alcuinus & Felix, jubente Carolo, diebus aliquot confixerunt, ita ut à secunda usque ad septimam sabbati vix aliud gestum sit: victum se tandem Felix, voce steruque testatus est, erroremque suum sincerè deposuit, & ad orthodoxam fidem rediit, si ei credimus in professione fidei ab eo tunc edita, sic loquenti: *Totius Ecclesiae universalis consensu convicti, ad universalem Ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus, non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sicut dudum, quod Deus sit, sed ut dixi, vera cordis credulitate & oris professione: quod etiam in conspectu multorum sacerdotum & monachorum professi sumus.*

Felicem in Aquilgraniensi Concilio ad catholicam fidem sincerè convertum esse testatur quoque Alcuinus, lib. 1. adversus Elipandum, in quo ait: *Sed & idem Felix anno praefati gloriosi Principis (Caroli) trigesimo secundo (qui fuit annus Christi 799.) advocatus, voluntarie veniens ad Aquis-Palatium, ibique in praesentia domini Regis & optimatum illius, sive sacerdotum Dei rationabiliter auditis, & veraciter convictus, atque Deo dans gloriam, veramque confessus fidem, in pacem catholicae unanimis reverfus est cum suis discipulis, qui ibi tunc temporis erant praesentes.*

Utrum autem in orthodoxa fide retinenda constans fuerit, dubium facit scheda post mortem ejus inventa, de qua sanctus Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus, qui sub Ludovico Pio floruit, in libro adversum dogma Felicis conscripto, haec scribit, cap. 1. *Post obitum Felicis illius, qui fuerat quondam Episcopus in sede Orgellitana, inventa est à nobis quaedam schedula, ab eo edita sub specie interrogationis & responsionis: quam cum legentes consideravimus, inspicimus hominem diligenter & fraudulenter instaurasse, quantum in se fuit, omnem pravitatem dogmatis sui, in qua dudum fuerat detectus & convi-*

ctus, & propter quam ab honore Episcopatus depositus, &c.

Porro cap. 2. contra nonnullos qui Felicem rectè sentire, ex morum integritate, quam prae se ferebat, colligebant, sic loquitur: *Incaute admirantes vitam praedicti Felicis, probanda putant cuncta, quae dixit; nescientes quia non ex vita hominis metienda est fides, sed ex fide probanda est vita: quanquam enim multi bene credentes, male vivendo pereant; nullus tamen male credens, bene vivendo salvatur: solius enim omnipotentis Dei est, nosse occulta hominum, vel quis cum reprehensibili vita humilem mentem gesserit, aut quis cum laudabili vita superbam.*

Quod ad Elipandum attinet, in eodem cum Felice errore versatum esse probat symbolum fidei Elipandianae, quod Etherius Uxamensis Episcopus ex dictis Elipandi concinnavit, & inseruit lib. 1. quem contra ejusdem litteras communiter cum beato Presbytero conscripsit. In hoc autem symbolo haec leguntur: *Non per illum (Deus Pater) qui natus est de Virgine, visibilia & invisibilia condidit: sed per illum, qui non est adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura (supple Filius) & per istum Dei simul & hominis Filium, adoptivum humanitate, & nequaquam adoptivum divinitate, mundum redemit.* Et inferius: *Qui non fuerit confessus Jesum Christum adoptivum humanitate, & nequaquam adoptivum divinitate, & haereticus est, & exterminetur.* Elipandus igitur post Magistrum suum Felicem, Christum quàm homo est, vel, quod idem est, humanitatem seu hominem in Christo adoptivum Dei Filium fuisse asseruit: ita ut in eodem Christo duos Filios Dei, unum natura & genere, alterum gratia & adoptione discreverit.

Utrum autem Elipandus ad sanam mentem & fidem orthodoxam aliquando redierit, incertum est. De eo haec scribit Joannes Mariana, lib. 7. annalium Hispaniae cap. 8. *Quid Elipando contigerit, clam est, ac credam potius sententia Patrum obtemperasse, pravaque opinione deposita mutasse, &c.*

DISPUTATIO II.

De Incarnationis existentia.

ARTICULUS I.

Existentia Incarnationis probatur contra Judaeos.

AD probandam contra Judaeos incarnationis existentiam, hic tria nobis ostendenda sunt. 1. Messiam esse verum Deum. 2. Messiam illum, qui verus Deus est, à multis jam saeculis advenisse. 3. Messiam illum, qui jam à multis saeculis advenit, non alium esse quàm Jesum Christum, ex Maria Virgine natum anno 42. imperii Augusti, & à Judæis in crucem actum anno 20. Tiberii Imperatoris.

§. I.

Messias est homo Deus, seu Persona sanctissima Trinitatis, in duabus naturis, divina scilicet & humana, subsistens.

PROB. 1. ex Psalmis Davidicis. Psalmo 2. Messiam ipsum sic loquentem inducit Psalter. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctam ejus, predicans praeceptum ejus. Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam. Quod Psalter regius hic loquentem inducat Messiam, manifestum est ex his verbis: Ego autem constitutus sum, &c. quibus exprimitur regnum spirituale Messiae & ex istis: Postula à me, & dabo tibi, &c. quibus continetur promissio Messiae facta, quod eum gentes, ad fidem ejus converterent, adoraturae sint ut Deum, eique ut Regi obsecuturæ. Cum autem Deus Pater*

Messiae

Messias dicit, *Filius meus es tu*, dicit eum esse Filium suum modo singulari, ipsique soli proprio, adeoque naturalem, non verò tantum per adoptionem vel participationem Filium suum esse; & perinde est, ac si diceret: Alii homines, iusti scilicet, sunt filii mei improprio & imperfecto modo, tu verò specialiter Filius meus es, verus ac naturalis, utpotè à me ex propria mea substantia genitus in æternitate, quæ est hodie, seu præsens, principio ac fine carens.

Psalmo 44. dicitur: *Sedes tua Deus in sæculum sæculi, virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Hic Psaltes eundem vocat Deum æternum, qui dilexit iustitiam, & odit iniquitatem, atque idcirco unctus est oleo lætitiæ præ consortibus suis. Hæc autem duo manifestè convenire non possunt, nisi uni & eidem, qui simul sit Deus & homo: unde verba laudata intelligi non possunt de Salomone, qui fuit purus homo: superest igitur ut intelligantur de Messia, cujus typus ac figura Salomon fuit, & quem proinde confidendum est esse simul Deum & hominem.

Psalmo 109. dicitur: *Dixit Dominus Domino meo: Sede à dextris meis.* Hic cum Psaltes ait: *Dixit Dominus*: nomine Domini Deum intelligit, de quo dubitari non potest. Ergo cum ait: *Domino meo*: patet Deum intelligi nomine Domini; quod aperte probatur ex eo, quod inferius Dominus alloquens eum, quem David Dominum suum vocat, ait: *Ex utero ante Luciferum* (hoc est, ex substantia mea ab æterno) genui te. Quod autem David per eum, quem vocat Dominum suum, Messiam intelligat, manifestum est ex eo, quod dicat illum fore sacerdotem in æternum: *Juravit Dominus*, inquit, & non penitebit eum: *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* Quod sanè soli Messie convenire potest. Ex hoc igitur loco habemus Messiam fore simul hominem & Deum; & horum verborum: *Dixit Dominus*, &c. sensus est: *Dixit Deus Pater Deo Filio qua homini: Sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos, &c.* Porro Psaltes facit Deum Filium appellat Dominum suum, quia per incarnationem speciali modo noster futurus erat, juxta illud Isaia, cap. 9. *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis.*

Prob. 2. Ex prophetia Isaia, qui sic loquitur cap. 9. *Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus, & vocabitur nomen ejus, admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, Pater futuri sæculi, Princeps pacis. Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solium David, & super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud & corroboret in iudicio & iustitia, a modo & usque in sempiternum.* Hæc autem verba de alio intelligi non possunt, quàm de Messia: de quo enim alio dici potuit, quod esset Pater futuri sæculi, Princeps pacis, cujus non erit finis, & quod imperium ejus æternum erit: Sed cum, de quo loquitur, Isaia simpliciter vocat Deum, & nomen Dei simpliciter ac sine ullo addito diminutive, soli vero Deo tribuitur in Scriptura. Ergo ex Isaia Messias est verus Deus, adeoque homo Deus.

Idem cap. 35. ait: *Dicite pusillanimis: Confortamini, & nolite timere... Deus ipse veniet, & salvabit vos. Tunc aperiuntur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum.* Hic Propheta loquitur de adventu Messia, ut patet ex his verbis: *Tunc aperiuntur, &c.* quibus enumerat miracula, quæ Messias patraturus erat, & perinde est, ac si diceret: Non Propheta aliquis, qui cum esset purus homo, salvare vos non posset, sed Deus ipse veniet, ut salvet vos; & cum venerit, missionem ac divinitatem suam probabit, cæcorum oculos, & surdorum aures aperiendo, mutorum linguas solvendo, & claudos erigendo. Cum autem Messiam Deum ipsum esse dicit, proculdubio dicit, eum esse verum Deum.

Denique cap. 45. postquam suum videndi Messie desiderium expressit: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum; aperiatur terra, & germinet Salvatorem; & inferius prophetando prædixit, gentes ad Messiam convertendas, Hæc dicit Dominus... Sabaii viri sublimes ad te transibunt, & tui erunt: post te ambulabunt, vinisti manicis pergent; sic prolequitur: Et te adorabunt, teque deprecabuntur: tantum in te est Deus, & non est absque te Deus. Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator.* Hæc autem verba, ut patet ex superioribus, hæc dicit Dominus, non sunt ipsius Prophetæ Deum alloquentis, sed Domini seu Dei loquentis ad Messiam, quem vocat Deum absconditum, Deum Salvatorem Israel, cum homines salvare solius Dei veri proprium sit.

Messias igitur est verus Deus, nempe Deus Filius: verba enim laudata, cum sint verba Dei loquentis ad Deum, verba sunt Dei Patris loquentis ad Dei Filium, cui dicit 1. *In te est Deus, & non est absque te Deus*, quia in divinis Pater est in Filio, & Filius in Patre propter identitatem naturæ; & propter eandem rationem Pater nec est Deus absque Filio, nec est alius Deus à Filio. 2. *Verè tu es Deus absconditus*, quia Deus Filius, ut ait Apostolus ad Philip. cap. 2. *seipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*; quia Deus Filius gloriam ac majestatem divinam abscondit sub velamine humanitatis, quam assumpsit, ut nos redimeret, & Patri suo reconciliaret; unde & dicitur Israel Salvator.

Prob. Ex aliis Prophetis. Baruch. cap. 3. sic loquitur: *Hic est Deus noster, & non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam disciplina, & tradidit illam Jacob puero suo: post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Hic Propheta evidenter loquitur de vero Deo, cum sic ait: *Hic est Deus noster, &c.* Præterea loquitur de Deo, qui legem dedit Israelitis, & quem proinde verum esse Deum non negabunt Judæi. De hoc autem vero Deo asserit, præteritum tempus pro futuro assumens, post hæc, hoc est, post legem Israelitis datam, in terris apparuisse & cum hominibus conversatum esse, humanitate scilicet assumpta, & sibi substantialiter unita: de hac enim speciali apparitione, & non de alia necessariò intelligitur Propheta: nam si de alia loqueretur, quæ sit per Angelos in aeris corporibus assumptis, vel per solam imaginariam aut sensibilem aliquam representationem, non diceret, *post hæc in terris visus est*, quia ante legem datam Deus eo modo in terris visus fuerat, & cum Abraham, Jacob, aliisque sanctis hominibus fuerat conversatus. Hic autem Deus homo factus, alius non est, quàm Messias.

Michæ cap. 5. legitur: *Et tu Bethleem Ephrata, parvulus es in millibus Juda, ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel; quibus verbis promittitur Messias, & Bethleem natusurus prædicitur, ut Principes sacerdotum & scribæ populi responderent Herodi scilicetanti ab eis, ubi Christus naceretur. Hunc autem Messiam verum esse Deum statim aperte significatur his verbis: Et egressus ejus ab initio à diebus æternitatis, quibus æterna ejus secundum divinitatem generatio exprimitur: dictio enim illa, ab initio, conjuncta cum hac alia, à diebus æternitatis, significat existentiam sine principio.*

Zachariæ denique cap. 2. hæc habentur: *Hæc dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliaverunt vos... & cognoscetis, quia Dominus exercituum misit me. Lauda & lætare filia Sion: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tuis, ait Dominus.* In hoc quoque textu manifestè agitur de Messia, & in eo Dominus exercituum dicit, se ad gentes missum esse à Domino exercituum, seque venturum, & in medio Israelitarum habitaturum. At quis est ille Dominus exercituum, qui missus est, & in medio Israelitarum habitavit, nisi

nisi Deus Filius, qui homo factus est, Messias igitur est Deus Filius, homo factus adeoque simul homo & Deus.

§. II.

Messias ille, qui simul est verus Deus & homo verus, jam a multis seculis advenit.

P Rob. I. ex cap. 49. Geneseos, in quo sic loquitur Jacob: Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Hic Jacob loquitur de Messia; nam fore expectationem gentium, omnino convenit Messia, qui venturus erat ad salvandas gentes & nulli alteri aptari potest; de quo enim alio verè dici posuisset: *Et erit expectatio, &c.* Ergo sceptrum de Juda & dux de femore ejus, hoc est omnes suprema potestas à tribu Juda auferenda non fuit, donec veniret Messias. Ergo cum jam à multis seculis omni potestate suprema spoliati sint Judæi, confitendum est Messiam jam à multis seculis advenisse.

Prob. 2. ex Danielis cap. 9, in quo Daniele alloquentes Angelus ait: *Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum tuum, & super urbem sanctam tuam, ut consummaretur prævaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur justitia sempiterna, & impleatur visio & prophetia, & ungatur Sanctus Sanctorum.* Scito ergo & animadvertite. Ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jerusalem, usque ad Christum Ducem, hebdomades septem, & hebdomades sexaginta duæ erunt: & rursum edificabitur platea, & muri in angustia temporum. Et post hebdomades sexaginta duas occidet Christus: & non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Et civitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo: & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una: & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium: & erit in templo abominatio desolationis, & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio.

1. In hac prophetia, Angelus per Christum Ducem Messiam intelligit: nam vocat eum Sanctum Sanctorum quæ denominatio homini puro convenire non potest talis enim reduplicatio, secundum proprietatem linguæ Hebraicæ, significat supremam dignitatem & excellentiam in ratione sanctitatis, adeoque ei tantum convenit, qui non ex accidenti, sed ex se & natura sua sanctus est, ac principium & fons omnis sanctitatis participatæ, qualis est solus Deus, non homo purus. Præterea angelus dicit, per Christum ducem iniquitatem delendam, & adducendam justitiam sempiternam, quod ab homine puro præstari non potest: intelligit igitur angelus Messiam, quem esse simul hominem & Deum supra probavimus.

2. Angelus dicit Christum ducem post septem & sexaginta duas, hoc est, post sexaginta novem hebdomadas venturum, & intra decimam occidendum. 3. Hebdomades illæ, de quibus loquitur angelus, vel sunt dierum, vel annorum: nam in Scriptura nulla aliarum hebdomadam mentio fit. 4. Cum non sint hebdomades dierum, quod faciliè concedunt omnes, vel sunt hebdomades annorum lunarium, omisissimis; vel ad summum annorum solarium. 5. Dato quod sint hebdomades annorum solarium, jam à multis seculis effluxerunt: nam tardiùs inchoari non possunt, quàm anno vigesimo imperii Artaxerxis, quo anno Artaxerxes decretum fecit, quo jubebat urbem Hierosolymam reedificari. Ab illo autem vigesimo Artaxerxis anno hæcenus elapsi sunt anni supra ter mille, & septuaginta hebdomades annorum facient tantum annos, quadringentos nonaginta.

Ex allata igitur prophetia clarum est jam à multis seculis venisse Messiam, quod adhuc ex eadem prophetia amplius demonstratur: nam in ea dicit angelus, in penam Christi ducis occisi, populum cum Duce venturum, civitatem ac sanctuarium dissipa-

turum, quod imperante Vespasiano à Romano exercitu, duce Tito ejus filio, ab annis supra mille & sexcentos, factum esse ignorat nemo. Ergo saltem ab annis supra mille & sexcentos effluxere hebdomades Danielis. Ergo, &c.

Prob. 3. Ex cap. 2. Aggae Prophetæ, in quo hæc leguntur: *Adhuc unum modicum est, & ego commovebo cælum, & terram, & mare, & aridam. Et movebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissime, plus quàm prime.* In hac prophetia agitur de Messia: quem enim alium vocare potuisset desideratum cunctis gentibus? Sic autem eum vocat, vel quia ante adventum ejus nunquam defuere inter gentes, qui fidem illius & desiderium haberent: vel certè quia quamvis gentes, quæ illum ignorabant, illum non desiderarent, eis tamen maxime desiderabilis erat, cum adventu illius maxime indigerent. Vel denique, quia more prophetarum, præteritum pro futuro usurpans, futurum erat, ut aliquando Messias desideraretur, & amaretur à gentibus.

Itaque cum Judæi ex captivitate Babylonica redirent, Hierosolymæ alterum templum adificantes, Dario Histaspæ Persis imperante, tristes essent, & dejecti animis, eò quod templum illud, quod edificabant, videretur eis humilior templo Salomonis, etque minime æquiparandum; Aggæus, ut eos confortaret, & alacriores atque ad opus promptiores efficiat, loquitur eis de adventu Messia, & prædicit illum præsentia sua aliquando coherenturum templum, quod ædificant, adeoque hujus templi, longè majorem fore gloriam, quàm fuerit gloria templi, quod Salomon extruxerat, quodque nobilitatum tantum fuerat præsentia arce fœderis, quæ non fuit nisi umbra quadam & figura Messia. Ergo cum templum, à Judæis post captivitatem Babylonicam ædificatum, ac deinde ab Herode Rege restauratum, jam à multis seculis destructum & solo æquatum sit à Romanis, vel Aggæus Propheta falsum prophetavit, & mentitus est, quod non concedunt Judæi, vel jam à multis seculis advenit Messias.

Idem argumentum sumi potest ex Malachia cap. 3. ubi per Prophetam sic Messias ipse loquitur: *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam: quibus verbis prædicitur adventus præcursoris Messia. Tum continuò Propheta subjicit: Et statim veniet ad templum suum dominator, quem vos queritis (quibus verbis aperte dicitur Messias esse Deum) & Angelus testamenti, quem vos vultis (Messiam Propheta angelum testamenti vocat, eò quod novum testamentum, novamque legem gratiæ conditurus erat.) Templum autem illud, ad quod venturum fuisse Messiam, prædixit Malachias, non fuit templum Salomonis; hic enim Propheta vixit tempore Artaxerxis Longimani; sed secundum templum à Judæis post captivitatem extructum, cujus à tot jam seculis nullum erat vestigium: unde Messias jam à multis seculis advenit, vel Malachias falsum prædixit, quod dici non potest.*

§. III.

Messias, quem hominem simul & Deum esse, & à plurimis jam seculis advenisse probavimus, alius non est, quàm Christus, seu Jesus ex Maria Virgine natus, Augusto imperante, & sub Tiberio ab Judæis cruci affixus.

P Rob. Nam omnia quæ à Prophetis de Messia prænuntiata fuerunt, impleta sunt in Christo, ut non difficilè ostendi potest inductione. 1. enim prodigia, quibus adventum suum probaturus erat Messias, enumerans Isaias cap. 35. sic loquitur: *Deus ipse veniet & salvabit vos: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus tlandus, & aperta erit lingua mutorum.* Atqui Christus

stus cæcorum oculos & aures surdorum aperuit, claudos erexit, & solvit linguam mutorum; quin etiam omne morborum genus sanavit, & mortuos suscitavit; & quod diligenter observandum est, ea omnia miracula, ut probaret se Messiam esse, patravit. Quod planè sufficit, secluso omni alio argumento, ad veritatis, quam hic probare intendimus, demonstrationem: unde cum Matthæi, cap. 11, Joannes in vinculis duos de discipulis suis mittit ad Christum, cui dicant: *Tu es qui venturus es, an alium expectamus?* responder Christus: *Euntes renunciate Joanni, quæ audistis & vidistis: cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, &c.*

2. Prophetæ prædixerunt, à Messia gentes ad veri Dei fidem convertendas: nam sic ait Isaias, cap. 49. *Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.* Et Zacharias, cap. 2. *Lauda & letare filia Sion: quia ecce ego venio... & applicabuntur gentes multe ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum.* Atqui notum omnibus est, à Christo per discipulos suos gentes ad veri Dei fidem esse conversas. Quin etiam prædicit Isaias Messiam ex Judæis ad se conversos homines in universum orbem missurum esse, & ab hominibus illis gentibus omnibus gloriam ejus annunciatum iri: nam ait Prophetam, cap. 66. *Et mittam ex eis qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Africam, & Lydiam, tendentes sagittam, in Italiam & Græciam, ad insulas longè, ad eos, qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam, & annuntiabunt gloriam meam* (hoc est miracula à me patrata, quibus probavi me Filium Dei esse, & à Deo Patre missum ad redimendum genus humanum.) Atqui Christus Apostolos, quos ex Judæis sibi adjunctis elegerat, misit in universum orbem, qui doctrinam ejus, & miracula ab eo patrata prædicarunt gentibus, & tot ipsi prodigiis prædicationem suam confirmarunt, ut gentes, relicta idololatria, in Christum crediderint, eumque ut verum Deum, & hominum Salvatorem adoraverint, coluerint, atque invocaverint. Quod etiam expressè ab Isaiâ, cap. 45. prænuntiatur esse legimus: postquam enim dixit, *Aegyptios, Ethiopas, & Sabæos ad Messiam transiuros, & post eum victos manibus, hoc est, ingenti erga ipsum amoris ac devotionis affectu ambulaturos, sic pergit: Et te adorabunt, & teque deprecabuntur.*

3. Prophetæ exponentes ea, quæ à Judæis passurus erat Messias, passionis Christi circumstantias omnes ita accuratè describunt, ut eos Christum ipsum patientem suis oculis, cum scriberent, vidisse dicerent, ut probatur ex Psalmo 21. in quo Messiam loquentem sic inducit David: *Deus Deus meus respice in me! quare me dereliquisti... ego autem sum vermis & non homo: opprobrium hominum & abjectio plebis. Omnes videntes me, deriserunt me: locuti sunt labiis, & moverunt caput. Speravit in Domino, eripiat eum... concilium malignantium obsecrat me, foderunt manus meas & pedes meos: diminuerunt omnia ossa mea.*

Ex Psalmo 68. in quo per os Davidis loquens Messias ait: *Sustinui qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inveni. Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto.*

Ex Isaiâ cap. 53. ubi de Messia sic loquitur: *Non est species ei, neque decor: & vidimus eum, & non erat aspectus, & desideravimus eum: despectum & novissimum virorum, virum dolorum... sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum... & cum sceleratis reputatus est... & pro transgressoribus rogavit.*

Denique ex Zacharia cap. 12. in quo sic ait ipse Messias: *Et effundam super domum David, & super habitatores Jerusalem Spiritum gratia & precum* (quibus verbis manifestè probat se Deum esse) & aspicient ad me quem confixerunt. Et cap. 13. hæc leguntur:

Et dicetur ei: Quid sunt plaga iste in medio manuum tuarum? Et dicit: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me (hoc est, qui à tot sæculis adventum meum expectabant, meque ut liberatorem suum videre desiderabant.) Hæc enim omnia in passione Christi contigisse, liquet ex Evangelistis, qui hujusce Christi passionis historiam scripsere in oculis ipsorum Judæorum, quorum tamen nullum recamasse legimus, præterquam quod Evangelistarum narratio ita omnibus veritatis characteribus insignitur, ut apud nullum vel mediocri sapientia præditum, in falsitatis suspicionem venire queat.

Obj. 1. Prophetia Jacob, *Non auferetur sceptrum de Juda, &c.* Christo nullatenus aptari potest. R. hoc esse falsum, & dico hanc prophetiam in Christo impletam fuisse. Pro quo accipe sequentia 1. In prophetia Jacob, *Sceptrum & Dux* non sunt voces synonymæ, sed nomine sceptri potestas regia, & nomine ducis suprema potestas judicandi populum significatur. Cum dicitur: *Non auferetur sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec, &c.* sensus non est, quod neutra potestas auferetur, sed quod utraque non auferetur à Juda, donec, &c.

3. Sicut prima potestas in Regibus, ita secunda residebat in supremo senatu, quem aliquot post Christum sæculis Talmudistæ Sanhedrin nominarunt à nomine Græco συνέδριον, quo significatur confectus, hoc est, conventus hominum simul sedentium. In hoc autem supremo senatu primarii judices erant ex tribu Juda oriundi, & constabat septuaginta senioribus, seu senatoribus, ut patet ex Numerorum cap. 11. ubi legitur: *Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senibus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum, ut descendant & loquar tibi, & auferam de spiritu tuo, & tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.* Quibus verbis præcipit Deus, ut instituat suprema ille senatus; vel certè ei jam instituto suprema judicandi potestas conferretur.

4. Utrumque potestas anno mundi 3314. Samaria à Salmanzare Assyriorum Rege capta, & decem tribubus in captivitatem adductis ac dissipatis, atque ita in regno Israelitarum extincto, devoluta est ad solam tribum Juda, ad quam redacta quoque est tota Hebræorum gens, qui postmodum Judæi appellati sunt & utraque potestate potiti, & que ad captivitatem Babylonicam.

5. In captivitate Babylonica, amissa potestate regia, supremus Judæorum senatus supremam suam judicandi potestatem, annuentibus Chaldeorum, ac subinde Persarum Regibus, retinuit usque ad tempora Antiochi, qui cum, expugnata Hierosolyma, Judæorum gentem, eorumque senatum perdere vellet, à Machabæis repressus est, quo tempore senatus judæicus auctoritatem suam non parùm auxit, auctamque servavit, donec à Pompejo Magno Judæa, cum urbe Hierosolyma subacta, in provinciam redacta est, à quo tempore Sanhedrii suprema potestas sensim à Romanis immutata est, & tandem post adventum Christi abolita; quod fortasse significare volunt Judæi, Joannis, cap. 18. cum dicunt: *Nobis non licet interficere quemquam*, quasi dicerent: Nobis reos ultimo supplicio addicendi potestas ablata est: nisi quis tamen malit, Sanhedrii potestatem supremam nonnisi post mortem Christi extinctam esse, quando scilicet ab exercitu Romano, Tito duce, capta Hierosolyma est, & cum templo suo funditus eversa.

Itaque ante Christi adventum sceptrum quidem, seu potestatem regiam amiserunt Judæi; at, quod sufficit ut prophetia Jacob verè dicatur impleta fuisse in Christo, non nisi postquam Christus advenit, Judæi amiserunt ducatum, seu supremam populum secundum leges patrias judicandi potestatem, residentem in Sanhedrio, seu supremo septuaginta seniorum concilio.

At inquires. Gratis asseritur supremus ille senatus judæi.

Judaicus, quem nomine Ducis intelligi volumus in prophetia Jacob, vel saltem gratis illi suprema judicandi potestas attribuitur. R. neg. utrumque. Et 1. quidem institutionem illius habemus Num. cap. 11. v. 16. *Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel.* Quae verba Cornelius à Lapide interpretans, sic ait: „Licet Exodus 18. ex iugessione Jetro, Moles in populo constituisse decanos & tribunos, qui lites populi deciderent; tamen ultima appellatio semper erat ad Moysen. Ad hæc, majores causas ad Moysen referebantur. Denique ea quæ Deum Deique cultum spectabant, solus Moyses decernebat: quare grave ipse sustinebat onus; ad quod levandum Deus hic jubet deligi septuaginta viros, qui hæc tria, æquæ ut Moyses præstarent: ideòque eos, æquæ ac Moysen, spiritu prophetico insigniunt, ut familiariter Deum consulerent in dubiis, & ab eo edocerentur. Cornelio à Lapide consonat Jacobus Tirinus, qui in eadem Scripturæ verba sic loquitur: „Nota, hos septuaginta seniores non solum separatim, necessitate sic exigente, populum docuisse ac iudicasse, sed etiam communi subinde consilio res majoris momenti definisse, & vice Moysis difficultates dissolvisse, tanquam supremum quoddam Judæicæ Monarchiæ concilium ac senatum, à quo nulla deinceps esset appellatio. Unde *Sanhedrin* Judæorum exordium sumptit.

Consentit etiam Baronius tom. 1. annalium ad annum 31. Christi. „Erat quidem, inquit, apud Judæos ex senioribus atque magistris conflatum collegium, quod ab illis Synedrin dicebatur, constabatque ex septuaginta duobus viris. Hujus originem à Deo per Moysen institutam habes in libro Numeri, quando Deus Moysi præcepit, ut septuaginta viros deligeret, quos senes & magistros populi esse nosset.

2. Quod supremus ille Judæorum senatus supremam judicandi potestatem habuerit, aperte colligitur verbis quæ Numerorum cap. 11. subjunguntur: *Et auferam de spiritu tuo, & tradamque eis, ut sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.* Perinde enim est, ac si Deus diceret: Quia septuaginta viros, quos elegeris, partem jurisdictionis, quam solus habuisti hæcenus, daturus sum, dabo quoque eis partem spiritus prophetici, quem solus hæcenus habuisti. „Utiur (inquit Cornelius à Lapide) hæc phrasi (auferam de spiritu tuo, & tradamque eis) elegantior causa; quasi Deus, sicut partem oneris ab humeris Moysis ablatam, in alios septuaginta dispergit; ita similiter ex spiritu Moysis ad sustentandum illud onus comparato, aliquid acceperit, similemque spiritui Moysis spiritum in eos disperterit.

Deus igitur jurisdictionem illam, quam solus Moyses habebat antea, divisit inter Moysen ipsum & septuaginta illos seniores, ex quibus deinceps constitutus erat senatus judæicus, quinque proinde Moysi subordinati non fuerunt, ita ut ab illis ad Moysen appellari non posset. Et verò si ab illorum judiciis appellari potuisset, adeòque appellatum esset ad Moysen, onus populi cura eo non sustentasset, nec minus, quam antea, gravatus fuisset Moyses.

Sic ratiocinatur Jacobus Salius ad annum mundi 2545. cum Abulensi. „Onus populi, inquit, interpretatur Abulensis graviore causas, quarum bonam partem deinceps isti septuaginta latari & judicaturi erant, & sic Moysen in opere proprio & suo sublevaturi. Accepturi etiam erant partem jurisdictionis in iis, quæ pertinebant ad Deum, quoniam ornandi erant divinitus prophetico spiritu, ut Deum consulerent, & de divinis rebus populum, sicut & Moyses, edocere possent. Alioqui nec paret huic muneri esse, nec Moysen sublevare potuissent: ideòque, ut idem Doctor ratiocinatur, non erant subordinati Moysi, sicut ii qui consilio Jethro fuerant instituti: alioqui causa devolveretur ad ipsum, & multum temporis ac laboris adhi-

bendum esset in istorum immediatorum processibus examinandis; sed planè eandem cum Moysen jurisdictionem, sicut ejusdem cum eo spiritus communionem habebant, ut illa verba significant, *Auferam de spiritu tuo, & tradam eis*; ideòque neque ab eis ad Moysen appellatio dabatur, cum eodem spiritu gauderent, & ille sublevandus esset, uti postulaverat.

At inquit. Senatus ille, à Deo per Moysen institutus, cum septuaginta illis senioribus, quos elegerat Moyses, extinctus est; nec alii eis deinceps successerunt, vel, si alii deinceps eis suffecti sunt, saltem suffecti non sunt cum eadem auctoritate. R. neg. utrumque.

Et 1. Quidem quod septuaginta illis senioribus, à Moysen electis, alii deinceps successerint, docet Cornelius à Lapide in cap. 11. Num. ubi post verba à nobis jam citata, sic prosequitur paulò inferius: „Manserunt hi septuaginta deinceps, & continuos habuerunt successores etiam in Chanaa: „Tirinus verbis jam laudatis; Salius ad annum mundi 2545. „Post mortem Moysis, inquit, postquam ventum est in terram Chanaan, ubi neque Josue, neque Eleazar, neque ceteri deinceps, in quos eorum dignitas devoluta est, Prophetæ erant. Neque item qui istis septuaginta Prophetis (ex quibus Moyses iussu Dei senatum constituerat) morientibus successerunt in domo concilii, ut ajunt Hebræi, sive in senatu & consensu judicum, Prophetæ fuerunt: „Et Baronius ab anno Christi 31. ubi post verba superius citata sic prosequitur: „Hoc seniorum collegium, junctis duobus aliis, qui Heldad & Medad personas agerent, qui licet remansissent in castris, eodem tamen afflati spiritu propheterunt, numero septuaginta duorum semper perseveravit in posteris.

Quod post mortem Moysis senatus ille perseveraverit, etiam ex Scriptura probari potest. Nam lib. 1. Machab. cap. 12. ubi dicitur: *Hoc est exemplum epistolarum, quas scripsit Jonathas Spartiatis: Jonathas summus sacerdos, & seniores gentes, & sacerdotes, &c. Per seniores gentis, qui sacerdotibus præmittuntur, procul dubio intelliguntur senatores.* Similiter Joan. cap. 1. cum dicitur: *Et hoc est testimonium Joannis, quando miserunt Judæi ab Hierosolymis sacerdotes & Levitas ad eum, ut interrogarent eum: Tu quis es?* (hoc est, utrum esset Messias, an non) nomine Judæorum intelligitur concilium septuaginta seniorum: nam ut rectè observat Baronius ad an. Christi 31. legatio illa ad Joannem facta, publica fuit & legitima, qualis fieri tantum poterat à Concilio illo, cujus muneris erat imprimis de Propheta cognoscere. Denique Matth. cap. 26. & 27. de hoc supremo Judæorum senatu agitur, ut rectè observat Cornelius à Lapide loco jam non semel citato, ubi hæc habet: „Hi seniores (septuaginta illorum, quos Moyses elegerat successores) fuerunt, qui in magno illo suo *Sanhedro* sive concilio, Christum mortis reum proclamarunt, & Pilato occidendum tradiderunt.

2. Quod septuaginta senioribus, à Moysen electis, alii deinceps successerint cum pari, adeòque cum suprema judicandi auctoritate, insinuat Tirinus loco citato, & disertis verbis asserit Baronius ad annum Christi 31. ubi ait: „Hoc seniore collegium... septuaginta duorum semper perseveravit in posteris. Erat horum summa auctoritas, ut qui de lege cognoscerent, & de Propheta, ac simul de Regibus judicarent. Idem affirmat ad annum Christi 231. ubi scribit, existimare se, ad Scripturas sacras ex Hebræo in Græcum, rogante Ptolomeo Philadelpho, vertendas, „illos ipsos fuisse vocatos, qui ex officio de his, quæ spectarent ad divinam Scripturam, discernere consueverant; nimirum amplissimum illud senatum septuaginta duorum seniorum, à Moysen primitus Dei consilio institutum, quem usitatori voce Sanhedrin dicere consueverunt. Horum namque munus erat, de lege, rege, sacerdote, atque Prophetis decernere.

Suprema illa judicandi potestas, quam Synedrio attribuitur.

attribuimus, demonstrari posse videtur ex Josepho, lib. 14. antiquitatum Judaicarum, cap. 17. ubi refert, matribus eorum, quos Herodes necaverat, per singulos dies in templo rogantibus ut ipse (qui tamen tunc temporis Galileæ præfectus erat) coram confessu iudicum (hoc est, coram Synodo) facti sui rationem cogeretur reddere, Hyrcanum his permotum, hominem ad iudicium & dicendam causam evocasse: tum hæc inferius subiicit: Porro Hyrcanus animadvertens iudices propensiores ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clam eum admonuit, ut fuga sibi consuleret: non enim esse remedium aliud. Cur autem non aliud erat remedium, & sola fuga sibi consulere poterat Herodes, nisi quia sententia mortis, vel exilii, aut alterius pœnæ, si à Synedrio lata fuisset contra Herodem, rescindi non potuisset, nec ab ea ad aliud tribunal superius poruisset appellari?

At inquit. Non Synedrium, sed Summum Pontificem cum sacerdotibus summam habuisse iudicandi potestatem in causis tam civilibus, quam sacris, probari videtur ex cap. 17. Deuteronomio. ubi hæc leguntur: Si difficile & ambiguum apud te iudicium perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & iudicium intra portas tuas videris verba variari, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesque ad sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem, & facies quodcumque dixerint, qui præsent loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem ejus: sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbiert, notens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto iudicis, morietur homo ille, &c.

R. Moysem, cum ait: Venies ad sacerdotes levitici generis, & ad iudicem, &c. loqui de Synedrio, cui supremam iudicandi attribuit potestatem: perinde enim est, ac si diceret: Venies ad sacerdotes & iudices sæculares, ex quibus Concilium Sanhedrin constabit, & quibus præerit summus Pontifex; & quoniam summa erit in decernendo huius Concilii auctoritas, qui decreto ejus noluerit acquiescere, morietur homo ille. Hanc Hebræorum, quibuscum potissimum hic nobis res est, interpretationem hæc observat Cornelius à Lapide in citatum cap. 17. Deuteronomio. „ Hebræi, inquit, hunc versum (Venies ad sacerdotes & iudices) referunt ad concilium Sanhedrin, quod erat summum, instar parlamenti, & iudicabat de Rege, lege, & Propheta, ad illudque erat ultima appellatio.

At inquit. Adversatur dictis hætenus Scriptura lib. 2. Paralip. cap. 19. ubi hæc leguntur: Constituit (Josaphat) iudices terra in cunctis civitatibus Juda munitis per singula loca .... in Hierusalem quoque constituit Josaphat levitas & sacerdotes, & principes familiarum ex Israel (hic Israel pro Juda ponitur) ut iudicium & causam Domini iudicaret habitatoribus eius. Præcepitque eis dicens: Sic ageris in timore Domini fideliter & corde perfecto. Omnem causam, que venerit ad vos, fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis inter cognationem & cognationem, ubicumque questio est de lege, de mandato, de ceremoniis, de justificationibus: ostendite eis, ut non peccent, &c. R. Scripturæ sensum non esse, quod Josaphat primus instituerit iudices in regno Juda, sed quod ab hoc munere indignos vel minus idoneos amoverit, aliosque in eorum locum aut probitate meliores, aut legis divinæ intelligentia instructiores suffecerit. Ex hoc autem loco habemus, Synedrium sedem suam habuisse Hierosolymis; in eo fuisse non solum levitas & sacerdotes, sed etiam homines sæculares; & ei alia, quæ erant in aliis urbibus tribunalia subordinata; atque ab eis ad illud appellationem fuisse.

At inquit. In prophetia Jacob omnino nobis obest hæc vox, de femore ejus. Rsep. neg. Synedrium enim constabat non solum sacerdotibus, qui ex Levi descendebant, sed etiam ex iudicibus sæcularibus, qui

erant ex Juda oriundi, & quidem omnes post separationem decem tribuum à tribu Juda mortuo Salomone, initio Roboami factam; quin etiam illos omnes ab eo tempore non solum de tribu Juda, verum etiam de domo David, de cuius stirpe descenditur erat Messias, ejusque regnum collapsum restitutus, fuisse probari videtur ex Philone lib. de temporibus. Unde altera ad objectionem factam responsio nobis suggeritur.

Dici itaque potest, hunc esse sensum prophetiæ Jacob: Postquam ablarum fuerit sceptrum à posteris Davidis, qui primus de tribu Juda illud accepturus est, in Synedrio seu supremo senatu Judaico non deficient iudices de domo illius, donec veniat, qui mittendus est. Qui sensus Christo nostro planè congruit: nam natus est anno 35. Herodis, qui anno 30. regni sui, ut refert Philo libro citato, Synedrin ex domo David delevit, & Annanellum quemdam atque Synedrin ex Profelytis suffecit, qui nimirum in lege videbantur eruditi. Quod confirmari potest 1. ex Josepho lib. 14. antiquitatum Judaicarum cap. 17. ubi ait, quod Herodes regnum adeptus, omnes illos iudices (quos sibi adversarios expertus fuerat) & Regem quoque (Hyrcanum) sustulit. 2. Ex Eusebio in chronico sic loquente: Herodes ad ea, que supra crudeliter gesserat, etiam hoc addidit: virum sororis sue Salomes interfecit, & cum eam alii tradidisset uxorem, etiam hunc necat: scribas quoque & interpretes divinæ legis pariter necat. Nam per legis divinæ interpretes procul dubio Eusebius intelligit Synedrii iudices, quorum erat interpretari legem divinam. Huic porro secundæ responsioni officere non potest, quod Christus quinto tantum post Synedrii iudicum necem anno natus sit: nam quinque anni in tanto annorum cumulo non sunt alicuius considerationis.

At inquit. Denique in prophetia Jacob nomine ducis non nisi violenter intelligi potest Synedrium, R. neg. Cum enim Synedrii summa fuerit etiam in majoribus causis iudicandis, & in lege divina populis interpretanda auctoritas, ad illudque non solum de prophetia, & urbium ac provinciarum præfectis, sed etiam, ut volunt Rabbini, & cum eis non uno loco Baronius, de Regibus iudicare, videtur non sine sufficienti fundamento in præfata prophetia nomine ducis venire Synedrium illud. Cui verò non placebit hæc nostra responsio, quærat aliam apud Cornelium à Lapide in caput 49. Geneseos pag. 287. & seq.

Obj. 2. Saltem prophetia Danielis superius allata aptari non potest Christo: cum septuaginta illarum hebdomadarum, de quibus loquitur Angelus, nullo pacto definiti possit initium cum sufficienti probabilitate. R. neg. & dico ab ipsomet Angelo hebdomadam illarum initium designari per hæc verba: Ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jerusalem, usque ad Christum Ducem hebdomades septem, &c. hoc est, ab eo tempore, quo decretum de reedificanda Hierosolyma factum fuerit, ab eo scilicet, qui ædificationem hanc permittere, vel impedire poterit, &c. Unde certò concludi videtur hebdomadas septuaginta, de quibus loquitur Angelus apud Danielelem, incipiendas esse ab anno 20. regni Artaxerxis Longimani: nam ex libro 2. Esdræ cap. 2. habemus Artaxerxem, qui Hierosolymæ ædificationem permittere, vel impedire poterat, decretum fecisse de ea restauranda, atque in Judæam misisse Nehemiam, qui eam restauraret.

Præterea, qui contrarium sentiunt, alium principem, cui paruerint Judæi, aliudve tempus assignare non possunt, quo Judæis reedificandæ Hierosolymæ potestas facta fuerit. Et verò Cyrus solius templi restaurandi potestatem fecit, ut patet ex lib. 1. Esdræ, cap. 1. ubi sic loquitur Cyrus: Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso, ascendat in Jerusalem, que est in Judæa, & edificet domum Domini Dei Israel. Darius quoque hystaspides templi tantum extruendi fecit potestatem, ut patet ex eodem libro Esdræ cap. 6. ubi ait: Dimitte fieri templum Dei illud à duce Judæorum, & à senioribus eorum, ut domum Dei illamificent in loco suo.

Deni-

Denique Nehemias ab Artaxerxe missus, Ecclesiastici cap. 49. laudatur, quod urbem ædificaverit: Et Nehemias, inquit, in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros everfos, & stare fecit portas & fenestras, qui erexit domos nostras. Zorobabel verò, quem Cyrus miserat, ibidem laudatur tantum, quod templum extruxerit. Quomodo, inquit Ecclesiasticus, amplificemus Zorobabel? Nam & ipse quasi signum in dextera manu; sic & Jesum filium Josedech, qui in diebus suis ædificaverunt domum, & exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.

At inquit. Septuaginta hebdomades constant ex annis 490. At ab anno vigesimo Artaxerxis usque ad Christum occisum, inveniuntur ad summum anni 478. qui constantur ex anni 444. ad ejus ortum, & triginta quatuor inchoatis ad mortem ejus. R. hoc verum esse de annis solaribus, sed annis solaribus 478. æquivalent anni lunares 490. nam anni lunares sunt dierum 354. solares verò 365. cum quadrante. Cum autem Angelus dicit: Christum intra hebdomadas septuaginta occidendum, loquitur de hebdomadibus annorum, non solarium, sed lunarium, omissis embolismis, seu mensibus intercalariis; quod sufficienter probari videtur ex eo, quod Angelus hebdomadas illas vocet abbreviadas, & Septuaginta vocent concisas. Nota Anni communes & ordinati apud Hebræos erant anni lunares, quos ut ad solares reducerent, utebantur embolismis, seu mensem decimumtertium Adar per certa & stata intervalla intercalabant. Embolismos illos Angelus omittit; quomobrem dicit: Septuaginta hebdomade abbreviadas sunt super populum tuum, &c. Sed

Ad prophetia intelligentiam, & aliarum difficultatum solutionem observa, 1. Cum Angelus dicit, sexaginta novem fore hebdomadas usque ad Christum Ducem, verba illa, usque ad Christum Ducem, non significant diem incarnationis, vel natiuitatis Christi, sed tempus illud, quo cepturus erat manifestari hominis, prædicare, & docere, quod tempus inchoatum est ab ejus baptismo, in quo testimonium hoc accipit à Patre suo: Hic est Filius meus Dilectus, & à quo post tres annos & menses aliquot à Judæis cruci affixus est.

2. Cum Angelus ait: Confirmabit autem pactum multis hebdomada una, & in medio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium, loquitur de septuaginta hebdomada, in cujus dimidio posteriore Christus pactum suum, hoc est novum testamentum & novam legem confirmaturus erat miraculis, & ipsa sua morte, per quam sacrificia & hostia legis veteris erant excludenda: unde hebdomades septuaginta in ipsa morte Christi terminatae fuerunt.

3. Cum Angelus ait: Civitatem & sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo, & finis ejus vastitas, & post finem belli statuta desolatio; non significat, hoc septuaginta hebdomades complendam esse; hæc enim non nisi annis post Christi mortem 40. contingerunt; sed præcisè attingit penam, quæ Judæi propter peccatum negandi & occidendi Christum multandi erant: neque hic Angelus omnia prædicit eo ordine, quo postea facta sunt; quod familiare est Prophetis, ut mysteria magis occultentur, & sermonibus prophetiis obcuritas aliqua concilietur.

At inquit denique. Videtur hebdomadam septuaginta initium sumendum esse, non à vigesimo, sed à septimo Artaxerxis anno. 1. enim ab hoc anno ad eum, quo Christus occisus est, inveniuntur anni solares 490. 2. Ex libro primò Esdræ cap. 7. Artaxerxe dicitur septimo regni sui anno Esdræ dedisse omnem petitionem ejus. At cum jam extructum esset templum, quid aliud melius optare, vel postulare potuit, quam potestatem urbis reedificandæ: Ergo, &c. R. neg. ant. Nam propter verba Angeli, Ab exitu sermonis, ut iterum ædificetur Jerusalem, septuaginta hebdomades necessariò inchoanda sunt ab eo anno, quo Artaxerxes decretum de reedificanda

Simonet Theol. Tom. II.

urbe fecit: fecit autem tale decretum, non septimo, sed vigesimo regni sui anno. Et verò in eo decreto, quod in gratia Judæorum edidit anno regni sui septimo, ne verbum quidem habetur de urbe extruenda, ut patet ex capite Esdræ citato; & quantumlibet Esdras cum aliis Judæis urbem reedificari optaverit, illius reedificandæ potestatem à Rege petivisse, sufficienter colligi non potest ex eo, quod eodem capite dicatur Rex dedisse ei secundum manum Domini Dei ejus super eum omnem petitionem ejus: nam quæ petiverit à Rege, singillatim exponuntur in Regis edicto, in quo, ut jam observatum est, nulla prorsus urbis extruendæ mentio fit.

Ad primam autem antecedentis probationem Resp. minimè necessarium esse, ut ab eo anno, quo septuaginta hebdomades incoantur; assignentur anni solares 490. usque ad Christi mortem: cum enim Angelus Prophetam Hebræum alloqueretur rationi omnino convenit, asserere illum locutum esse non de annis, quibus gentes exteræ, putà Romani, utebantur, sed de annis, quibus utebantur Hebræi: Hebræi autem utebantur annis lunaribus, quamvis, ut jam notatum est, per certa & stata intervalla mensem secundum Adar intercalando, eos solaribus æquarent. Quod verò annos lunares sine embolismis seu mensibus intercalariis intelligeret, satis significavit Prophetæ, hebdomadas illas vocando abbreviadas.

Obj. 3. Aggæi prophetia Christo convenire non potest. Ergo, &c. Prob. ant. Nam 1. hæc verba: Ego commovebo cælum, & terram, mare, & aridam, & movebo omnes gentes, impleta non sunt in adventu Christi. 2. In hac prophetia appertè supponitur, ut nos etiam volumus, Messiam ingressurum templum, quod tempore Aggæi ædificatum fuit. At hoc templum non duravit usque ad tempus, quo Christus adventit. Herodes enim anno regni sui 18. illud destruxit, & aliud in loco ejus ab ipsis fundamentis ædificavit intra spatium annorum octo.

R. neg. ant. Ad 1. prob. R. verba illa, Commovebo cælum, & terram, &c. impleta fuisse in primo adventu Christi: quando scilicet Angeli è cælo descendentes, gloriam Deo cecinerunt, nox clariùs resplenduit, quam dies, stella in Oriente apparuit, & Magos duxit ad prælepe, & ut refert sanctus Thomas hic q. 36. a. 3. ad 3. Romæ fluxit oleum, & in Hispania tres soles apparuerunt, paulatim in unum coeuntes, quæ qui viderunt, iis proculdubio, præ admiratione & rerum novitate, commoti sunt.

Potest etiam probabiliter responderi, per verba illa, Commovebo cælum, &c. prænuntiata fuisse bella civilia Romanorum, quæ aliquantò ante primum Christi adventum terra marique gesta sunt, quibus concussa respublica Romana pene concidit, & ex quibus toto pene orbe ingentes perturbationes exorta sunt, donec Augustinus superatis & extinctis æmulis, solus rerum summa potitus est, eoque imperante, tranquillitas ubique restituta est, quo tandem tempore advenit Desideratus cunctis gentibus.

Ad 2. prob. R. Templum Aggæi tempore ædificatum, non ita solo æquatum fuisse, & ab ipsis fundamentis saltem quoad omnes sui partes, ab Herode destructum, ut non potuerit, post restaurationem ab eodem Herode factam, idem quod antea in morali æstimatione ceteri, & secundum usitatum hominum loquendi modum, idem quod antea, dici: unde Joan. cap. 2. Christo dicenti: Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud, responderunt Judæi: Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud? Hoc autem dicendo, intelligebant templum, quod Aggæi tempore extructum fuerat: nam tota Herodis ædificatio absoluta est spatio annorum octo, ut testatur Josephus libro 13. antiquitatum judaicarum cap. 13.